

Tatjana Krapše

Zavod RS za šolstvo

SPREMLJAVA POSKUSNEGA IZVAJANJA 9-LETNEGA PROGRAMA OSNOVNE ŠOLE

S šolskim letom 1999/2000 se je skladno z Odredbo o postopnem uvajanju programa 9-letne osnovne šole (Uradni list RS, št. 22-975/1998) začel na 41 slovenskih osnovnih šolah poskus. Zavod RS za šolstvo kot javni zavod po pravilniku o preverjanju novosti in programov v vzgoji in izobraževanju s poskusom izvaja spremljanje, zato je v prvem letu poskusa izdelal koncept spremljave, na podlagi katere poteka spremljanje na teh šolah. Izhajali smo iz zasnove spremljave, ki je že veljala za spremljanje gimnazijskega programa, pri čemer smo seveda tako vsebinsko kot metodološko in izvedbeno prilagajali ciljem kurikularne prenove 9-letne osnovne šole.

Pedagoški svetovalci, ki smo dobili to nalogo, smo se začeli usposablјati pol leta pred začetkom spremljave. Težišče dela je bilo na naslednjih ključnih področjih:

- razumevanje koncepta spremljave,
- (pre)oblikovanje in prilagajanje instrumentarija potrebam ciljev predmeta v prenovi,
- urjenje za izvedbo opazovanja pouka ter intervjuja z učitelji po opazovanju.

Dobrih šest mesecev je trajalo usklajevanje, dopolnjevanje in kolikor toliko enotno razumevanje koncepta spremljanja. Kljub temu lahko zasledimo, da so posamezni pedagoški svetovalci globoko miselno usmerjeni v obstoječe koncepte pojmovanja znanja, učenja in poučevanja, zato je bilo treba tudi vmesno sprotно usklajevati in regulirati pojmovne koncepte. Tradicionalnost in raznolikost pojmovanj se je izrazito pokazala v zapisu poročila po posameznih predmetih, zato je bilo treba veliko skupnega dela pri usklajevanju pridobljenih podatkov.

Sicer pa je spremljava zasnovana procesno, in sicer tako, da se s sprotnim ugotavljanjem dobre prakse in z ugotavljanjem morebitnih težav krepí, (pre)oblikuje ali dopolnjuje proces uvajanja novosti v pedagoško prakso. Težišče procesa je usmerjeno v neposredno opazovanje izvajanja pouka posameznega predmeta. V celoti pa poteka spremljava tako, da se ugotavlja stanje pri izvajanju novosti na različnih ravneh (na ravni zavoda – šole, razreda, predmeta). Je iztočnica za kakovostno svetovanje ter izobraževanje izvajalcev prenove (novih

programov in predmetov). V celoti želimo v spremljavi slediti naslednjim ciljem*:

- sprotно ugotavljanje ter analiza razmer, v katerih se izvajajo programi in predmeti,
- sprotно vrednotenje procesov z odkrivanjem odlik in pomanjkljivosti v času njihovega izvajanja,
- pravočasno odkrivanje napak pri izvajanju programov in predmetov ter njih korekcija,
- svetovanje in razširjanje učinkovitih rešitev.

Povezanost pedagoških svetovalcev, ki izvajajo spremljavo, in onih, ki so odgovorni za uvajanje novosti, se v predmetnih skupinah kaže kot pozitivno dejstvo, da se s sprotnim poročanjem in zaznavanjem težav poskuša sproti odpravljati vrzeli in iskati rešitve za udejanjanje ciljev kurikularne prenove na izvedbeni ravni. Ker pa so člani razširjenih predmetnih skupin tudi univerzitetni profesorji, obstaja možnost, da se sproti opozarja na težave ter se obravnavajo stvari, ki so sistemske narave.

VZOREC IN NAČIN SPREMLJANJA

S prvim razredom je bilo vključenih v spremljanje 39 šol (39 učiteljic, 38 vzgojiteljic, skupaj 78, ter 4 oddelki kombiniranega pouka in 3 oddelki podaljšanega bivanja).

S sedmim razredom je bilo zajetih v spremljanje 11 šol (96 učiteljev pri neposrednem opazovanju pouka in z ostalim delom instrumentarija, 144 učiteljev brez opazovanja oz. samo posredno z vprašalniki, 196 učencev z intervjujem, 42 ravnateljev šol, ki izvajajo 1. in/ali 7. razred 9-letke).

Izvajalci spremljave smo bili pedagoški svetovalci področnih ter predmetnih skupin, ki nismo odgovorni za uvajanje programa 9-letne osnovne šole. Izjemoma je bilo drugače tam, kjer je na Zavodu RS za šolstvo zaposlen za predmet en sam svetovalac. Vključenih je bilo 10 pedagoških svetovalcev, ki je spremljalo izvajanje 1. razreda, 17 pedagoških svetovalcev, ki je spremljalo izvajanje 7. razreda, 9 predstojnikov, ki je intervjuvalo ravnatelje.

* Več o ciljih spremljave je zapisano v članku mag. Slivarja Zavod RS za šolstvo in spremljanje kurikularnih novosti.

Izvedenih je bilo 25 ur opazovanja pouka v 1. razredu in 110 ur opazovanja v 7. razredu. Poleg opazovanja pouka smo spremljavo izvedli še z drugimi metodami in tehnikami.

Spodnji zapis prikazuje izbor in pogostost uporabe metod in tehnik spremljanja poskusnega izvajanja programa v 1. in 7. razredu na ravni razreda in predmeta ter ravnateljev na ravni zavoda – šole.

Opazovanje pouka:

1. razred: 1-krat 3 šol. ure na tim v vzorcu – skupaj 25 ur pouka,

7. razred: 8-krat 1 šol. uro na predmet – skupaj 110 ur pouka.

Vodeni intervju:

1. razred: 2-krat 60 minut z vsako učiteljico in vzgojiteljico po opazovanem pouku, zaključni intervju z učiteljicami in vzgojiteljicami,

7. razred: 3-krat 60 minut z vsakim učiteljem, ki je izvajal opazovani pouk ter posebej z dvema učencema po opazovani učni uri. Ob koncu pouka je bil izveden še zaključni intervju z učitelji.

Ravnatelj: 2-krat vodeni intervju po 60 minut.

Anketiranje:

1. razred: Ankete o realizaciji učnih načrtov, učbenikih (1. r.), timske delu (1. r.).

7. razred: Ankete o realizaciji učnih načrtov, nivojskem pouku (7. r.), obveznih izbirnih predmetih (7. r.).

Analiza dokumentov in gradiv:

1. razred: Analiza tematskih sklopov, analiza anekdotskih zapisov petih zaporednih dni pouka.

7. razred: Analiza tematskih sklopov (2 na predmet), analiza anekdotskih zapisov petih zaporednih ur pouka.

Z navedenimi tehnikami smo v spremljavi želeli pokriti različna področja izvajanja prenove, in sicer:

- Realizacijo ciljev kurikularne prenove na sistemski ravni ter na ravni predmeta smo ugotavljali z opazovanjem pouka, intervjujem z učitelji in vzgojitelji, intervjujem z učenci, z analizo tematskih sklopov in analizo anekdotskih zapisov.
- Medpredmetne povezave, ki so ena pomembnejših novosti, pri čemer morajo učitelji bistveno spremeniti način načrtovanja pouka in didaktično izpeljavo, smo ugotavljali z opazovanjem pouka, intervjujem z učitelji in vzgojitelji, intervjujem z učenci, intervjujem z ravnatelji, z analizo tematskih sklopov in analizo anekdotskih zapisov. Zmožnost realizacije tega področja prenove je tesno povezana z učiteljevim pojmovnim konceptom o tem, kaj je znanje, učenje in

poučevanje. Odvisna je od učiteljevega razumevanja filozofije predmeta znotraj posamezne znanstvene discipline ter zmožnosti uvida integrativnih ciljev med posameznimi disciplinami.

- Učenčevo razumevanje snovi, ki je v ciljnih kurikularne prenove izpostavljeno kot pomembno pri razvoju kognitivnega področja na višjih taksonomskih ravneh, smo v spremljavi ugotavljali z opazovanjem pouka, z intervjujem z učenci ter z analizo anekdotskih zapisov.
- Problemskost pouka je področje, ki visoko korelira s predhodnim področjem. Usmerjeno je sicer v učenčevo razumevanje snovi, odvisno pa od učiteljeve spretnosti poučevanja, ki o(ne)mogoča učencu kreativno razmišljanje v usvajanju novih znanj. Področje je izrazito povezano z učiteljevo percepcijo o njegovi vlogi in se kaže v didaktični izpeljavi pouka. Spremljali smo ga z vsemi že navedenimi tehnikami, razen z analizo tematskih sklopov.
- Aktivnost učencev je področje, ki je tesno povezano s prejšnjimi oz. je rezultat prej navedenih. Pri spremljanju nas je zanimala predvsem tista vrsta aktivnosti učencev, ki omogoča samostojno učenje in je pogojena z izražanjem kritičnega mišljenja v procesu učenja. Spremljali smo ga z vsemi prej navedenimi tehnikami.
- Preverjanje in ocenjevanje je večno aktualna tema pedagoškega poklica. V prenovi navidezno nima tako zelo pomembne vloge (če odmislimo spremembe, ki so zapisane v aktih – Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju, kjer je določeno, da se ocenjuje tudi t. i. vzgojne predmete, ter spremenjeno preverjanje in ocenjevanje pri nivojskem pouku). Dejansko pa je na temeljnih področjih, ki krojijo prenovu oziroma bolje rečeno – jo o(ne)mogočajo. S konceptom nalog, metodami in tehnikami preverjanja in ocenjevanja se kaže resnična prenova. Zato želimo temu področju nameniti posebno pozornost, vendar procesno. To pomeni, da je nemogoče pričakovati jasne in deklarativne odgovore že v prvem letu izvajanja sprememb o uspešnosti ali neuspešnosti prenove na področju ocenjevanja, kajti to preverjanje zahteva čas oz. proces. V prvem letu smo se preverjanja in ocenjevanja dotaknili z vsemi že navedenimi tehnikami: od opazovanja, spraševanja in ugotavljanja na podlagi zapisov.
- Metode in tehnike poučevanja zahtevajo prenovskozi proces. V prvem letu ugotavljanja sprememb lahko zaznamo le trende, prednosti in pomanjkljivosti, ki se kažejo pri pouku ob uporabi določenih metod in tehnik. Ugotavljali smo jih z vsemi razpoložljivimi tehnikami spremljanja.

- Učna tehnologija je področje, o katerem se v procesu prenove zelo pogosto govori tako med snovalci prenove, financerjem, praktiki in zunanjimi opazovalci. V spremljavo je vključeno, da bi ugotovili zmožnosti in pogojenosti realizacije prenove ob razpoložljivih virih. Tudi to področje smo spremljali z vsemi razpoložljivimi tehnikami, razen pri intervjuju z učenci.

Področja prenove so med seboj tesno povezana in močno soodvisna. S spremljavo smo želeli ugotavljati specifiko posameznega in hkrati medsebojno povezanost, pri čemer smo se posluževali istih tehnik za različna področja.

UGOTOVITVE

Temeljne novosti, ki jih prinaša program 9-letne osnovne šole, so bile zaokrožene v naslednje sklope spremljanja:

Opisno ocenjevanje

Kadrovska usposobljenost za opisno ocenjevanje je v glavnem zadovoljiva. Razlike med učitelji, ki so pred leti končali s t. i. modulom izobraževanja, in tisti, ki so se izobraževali v zadnjem obdobju, so seveda opazne. Vzgojiteljice sodelujejo pri ocenjevanju intenzivno, ne počutijo pa se še dovolj prepričljive.

Odnos učencev in staršev do ocenjevanja je pozitiven. Pri opisnem ocenjevanju so imele največ težav učiteljice in vzgojiteljice zaradi neažurnosti z dokumentacijo in s tem povezano neusposobljenostjo za zapis. Zato menijo, da je treba paziti na pravočasno izdajo dokumentacije. Nakazujejo pa se tudi težave pri usklajenosti meril za ocenjevanje.

Številčno ocenjevanje vzgojnih predmetov

S številčnim ocenjevanjem so zadovoljni tako učitelji kot učenci in starši. Večjih pripomb ni bilo. Po mnenju svetovalcev pa je potrebno dopolnilno izobraževanje za ocenjevanje vzgojnih predmetov.

Nivojski pouk

Z organizacijo in kadrovskimi rešitvami fleksibilne diferenciacije v 7. razredu 9-letne osnovne šole je bilo na začetku kar nekaj težav. Šole so jih reševale glede na prostorsko in kadrovsko zmožnost. Nekaj dilem je ostalo pri merilih za razvrščanje v skupine ter ocenjevanju po nivojih. Sicer pa učitelji menijo, da se je zaradi nivojske diferenciacije povečala individualizacija pouka, kar vodi k večji uspešnosti posameznika. V splošnem ugotavljamo naklonjenost učiteljev, učencev in staršev do fleksibilne organizacije.

Okoliščine, v katerih je potekalo prvo leto izvajanja prenove 9-letne osnovne šole

- Na podlagi poročil izvajalcev spremljave je moč ugotoviti, da vlada visoka stopnja motivacije med učitelji, ki izvajajo 9-letni program osnovne šole. Pred začetkom izvajanja programa je bilo treba ugotoviti zainteresiranost in strinjanje staršev za izvajanje prenove (ugotovljeno z intervjuji z ravnatelji in učitelji). Kljub začetnim pomislekom nekaterih učiteljev ugotavljamo, da je uvajanje novosti prineslo v šolske kolektive nov veter, ki je pritegnil tudi praktike, ki niso neposredno vključeni v izpeljavo. Z intervjuji in anketnim vprašalnikom pred zaključnim intervjujem ugotavljamo, da je navzoča pozitivna naravnost pedagoških delavcev do stalnega strokovnega spopolnjevanja v obdobju uvajanja programa. Učitelji in ravnatelji so ugodno ocenili program priprav na izvedbo 1. in 7. razreda 9-letne osnovne šole. Ugotavljajo, da so vendarle razlike med izvajalci priprav posameznih predmetnih področij tako Zavoda RS za šolstvo kot obeh univerz. Splošna ugotovitev pravi, da so se veliko bolj pripravljali na izvajanje učitelji in vzgojitelji 1. razreda kot učitelji 7. razreda. Sicer pa so izvajalci ustrezno kadrovsko usposobljeni, razen nekaterih izjem. Te je moč zaslediti med učitelji izbirnih predmetov.
- Učitelji tako 1. kot 7. razredov so ugodno ocenili program 9-letne osnovne šole, pri čemer ugotavljajo določene pomanjkljivosti pri realizaciji:
 - Pri nekaterih predmetih pogrešajo ustrezne učbenike in didaktične delovne zvezke.
 - Ponekod primanjkuje ustrezna oprema za izvajanje aktivnejših učnih oblik – predvsem pri tehničnem pouku, naravoslovju in tam, kjer se zahteva in pričakuje laboratorijske vaje ter terensko delo.
 - Učitelji 7. razredov pogrešajo dodatno usposabljanje na področju preverjanja in ocenjevanja – predvsem pri nivojskem pouku. Niso jim povsem jasna merila za razvrščanje v skupine ter točkovno preverjanje in ocenjevanje. Težave se kažejo tudi pri preverjanju in ocenjevanju terenskega in laboratorijskega dela oz. pri preverjanju in ocenjevanju spretnosti in sposobnosti.

Didaktična izpeljava pouka

- V 1. razredu prevladujejo aktivne učne oblike – delo v skupinah z metodo pogovora, medpredmetne povezave načrtujejo in izvajajo bolj ali manj v okviru integriranega pouka. Zaslediti je načrtovanje in izvajanje ciljev kognitivnega

področja s 50-odstotno zastopanostjo, psihomotoričnega s 25-odstotno pogostostjo in afektivnega s 25-odstotno pogostostjo.

- V 7. razredu je povečana aktivnost učencev v različnih učnih oblikah dela, in sicer je več skupinskega dela, dela v dvojicah z metodo pogovora, laboratorijskega in terenskega dela. Kljub temu pa še vedno prevladuje frontalna oblika dela pri pouku. Učitelji ugotavljajo, da so učenci aktivnejši pri pouku, kar potrjujejo tudi ravnatelji. Učenci tudi menijo, da so jim vseč aktivne oblike dela. Povedo tudi, da vnaprej poznajo cilje učne ure, vendar ob natančnejšem vprašanju lahko ugotovimo, da gre bolj ali manj za seznanitev, ne še za ozaveščanje ciljev. Pri vprašanju o preverjanju in ocenjevanju povedo, da poznajo merila. Pri natančnejši analizi zvemo, da so merila bolj ali manj vsebinske narave. Vedo, kaj bodo vprašani oz. kaj bodo pisali.
- Medpredmetne povezave v 7. razredu potekajo bolj ali manj v fazi načrtovanja pouka, ne pa tudi poučevanja. Pri načrtovanju in izvajanju medpredmetnih povezav so tako učitelji kot ravnatelji povedali, da jih sicer upoštevajo, vendar ostaja na tem področju še veliko dela. Ravnatelji so nekoliko bolj kritični od učiteljev, oboji pa menijo, da jih pri realizaciji precej omejuje urnik. Predlagajo načrtovanje ur skupnega – medpredmetnega načrtovanja, ki naj bi bilo z urnikom določeno tudi za učitelje. Nekateri so seveda pri tem skeptični in se takim trditvam raje ognejo, kajti to je zopet poseg, ki zahteva spremenjeno koncepcijo o vlogi učitelja pri pouku ter o njegovem poslanstvu, to pa je v tesni navezavi z urnikom učiteljevega dela.
- Zaznati je težnjo k ciljnemu načrtovanju in izvajanju problemskega pouka, vendar se na tem področju kažejo še velike vrzeli v učiteljevem razumevanju problemsko zasnovanega pouka. Enako velja tudi za izvajalce spremljave. Večkrat je zaslediti poistovetenje aktivnih učnih oblik s problemskim poukom, kar je sicer pogoj, ni pa že samo po sebi umevno. Če npr. učenci izvajajo skupinski pouk, pri čemer imajo natančno zapisana učiteljeva navodila o postopku in izvedbi ter se od njih ne pričakuje samostojnega reševanja problema, to še ni nujno, da lahko govorimo o problemskem pouku, kjer se zahteva samostojno, kritično razmišljanje in utemeljevanje. Načela problemskega pouka so sicer jasno opredeljena, vendar jih morajo tako svetovalci, ki skrbijo za uvajanje, svetovalci, ki skrbijo za spremljanje izvajanja prenove, kot tudi izvajalci prenove sprejeti kot proces! Tega se je treba zavedati ter skrbeti za permanenten razvoj področja.

- Pri načrtovanju ciljev pouka se še vedno lahko zazna, da je izhodišče načrtovanja učbenik in ne učni načrt. To nedvomno usmerja načrtovalca pouka k vsebinam, namesto k ciljem, saj so večkrat cilji načrtovanja same vsebine.
- Učiteljice in vzgojiteljice menijo, da je z novimi oblikami in metodami dela prišlo tudi do nujne fleksibilne organizacije pouka v 1. razredu.

Pomanjkljivosti in potrebe po izpopolnjevanju glede na ugotovitve spremljave

- Učiteljice in vzgojiteljice v 1. razredih želijo več dodatnega izobraževanja:
 - na področju razvojne psihologije šestletnika,
 - na področju opisnega ocenjevanja v 1. razredu – predvsem o opisnih merilih in uporabi dokumentacije za vpis opisne ocene.
- Učiteljice in učitelji v 7. razredih želijo več dodatnega izobraževanja:
 - za medpredmetno načrtovanje in poučevanje v 7. razredu,
 - za preverjanje in ocenjevanje aktivnih učnih oblik (npr. terensko delo, laboratorijske vaje ipd.).
- Pomanjkljivo se izvaja ciljno načrtovanje in načrtovanje tematskih sklopov, pri čemer je moč zaslediti različno razumevanje, kaj je tematski sklop.
- Medpredmetne povezave v 7. razredu ostajajo bolj ali manj v fazi načrtovanja pouka, ne pa tudi poučevanja, in to bolj ali manj na podlagi dogovora o vsebinskih povezavah v določenem časovnem obdobju med učitelji različnih predmetov.
- Potrebno je dodatno usposabljanje učiteljev za ciljno načrtovanje in izvajanje problemsko naravnane pouka. Razumevanje problemskosti pouka je še vedno zelo raznoliko med učitelji, včasih je tudi izraz napačnih učiteljevih predstav.
- Učiteljice in učitelji želijo še več izobraževanja na področju ocenjevanja pri nivojskem pouku ter ocenjevanja praktičnih aktivnosti učencev.
- Predvsem ravnatelji ugotavljajo pomanjkljivosti v kadrovskih rešitvah pri ponudbi in izvedbi izbirnih predmetov.

Ugotovitve spremljave glede na predmet

V nadaljevanju sledi nekaj najbolj tipičnih odgovorov oz. izidov spremljave posameznih predmetnih področij v 7. razredu 9-letne osnovne šole.

ZGODOVINA

Učitelji menijo, da je učni načrt ustrezen. Prednost prenove vidijo v večji aktivnosti učencev pri pouku (izkušensko učenje), pestrejši je izbor metod

poučevanja. Posebnih pomanjkljivosti ne navajajo. Svetovalci priporočajo, da bi morali še izvajati več aktivnih oblik – obiski galerij, zavodov, ker to učenci pričakujejo.

DRŽAVLJANSKA VZGOJA

Učitelji menijo, da je učni načrt sodoben, ponuja možnost aktualizacije pouka in možnost različnih oblik in metod preverjanja in ocenjevanja. Opozarjajo, da so nekateri cilji taksonomsko previsoko zastavljeni. Povedo tudi, da je pomanjkljiva sodobna didaktična izvedba pouka učiteljev problem. Svetovalci priporočajo, da je treba prilagoditi nekatere cilje učnega načrta in poskrbeti za permanentno usposabljanje učiteljev.

NARAVOSLOVJE

V predmetniku je to nov predmet, za katerega učitelji menijo, da je zasnovan sodobno, omogoča izkušensko učenje in je prilagojen učencem. Ugotavljajo, da se učenci bolj aktivno kot doslej vključujejo v proces učenja in da predvidena metoda raziskovanja omogoča razvoj kritičnega mišljenja. Pomanjkljiva pa je usposobljenost učiteljev za poučevanje predmeta.

Navadno je to učitelj kemije in biologije, ki pridobiva znanje iz fizike v okviru permenanetnega izobraževanja ali pa predmet poučujeta celo dva učitelja. Učitelji potrebujejo doizobraževanje za poučevanje tega predmeta. Marsikje še ni laboranta oz. laboratorija. Na šolah je ponekod pomanjkljivo opremljena učilnica. Potrebno je razmisliti o blok urah zaradi potrebnega časa, ki ga zahteva eksperimentalno delo. Primernejši bi bili bolj integrirani učbeniki.

LIKOVNA VZGOJA

Pri likovni vzgoji je v prvem letu izvajanja veljal začasni učni načrt, zato o njem še ne moremo presojati. Sicer pa učitelji zaznavajo velik odziv učencev tako pri individualnem delu kot v razgovorih in demonstraciji. Učenci so pozitivno sprejeli numerično ocenjevanje. Učitelji pa vidijo težave z umestitvijo predmeta v predmetnik in v urniku. Razmisliti je treba o izvedbi likovne vzgoje v blok urah, čeprav tudi to ni najboljša rešitev. Blok ura bi pomenila likovno vzgojo vsakih 14 dni. Če pa odpade ura (dan), ko je na urniku likovna vzgoja, pomeni, da se učenci ne srečajo s predmetom ves mesec. Svetovalec ugotavlja, da je zaznati primanjkljaj znanja s področja sodobne likovne teorije in didaktike, zato je treba dodatno izobraževati učitelje, tudi glede preverjanja in ocenjevanja.

GLASBENA VZGOJA

Učni načrt so učitelji sprejeli dobro. Ugotavljajo večjo aktivnost učencev in zvišamo stopnjo razvoja glasbene komunikacije. Pozorni so na uporabo različnih metod in tehnik pri ocenjevanju. Vendar bi za boljšo realizacijo učnega načrta morali odpraviti vrzeli v pomanjkljivi usposobljenosti učiteljev za realizacijo učnega načrta. Priporočamo dopolnilno izobraževanje

učiteljev glasbene vzgoje ter delo z učitelji v študijskih skupinah in uvajanje za dvig korelacij.

GEOGRAFIJA

Učitelji menijo, da je zaznati izrazito usmerjenost učnega načrta v praktično delo učencev. Zato pogosteje uporabljajo metodo pogovora in utemeljevanja. Učilnice so sicer zadovoljivo opremljene, pomanjkljivo pa je izvajanje terenskega dela in premalo medpredmetnih korelacij.

MATEMATIKA

Učni načrt je po mnenju učiteljev primerno obsežen in sodoben. Cilji so bili realizirani, premalo pa učitelji upoštevajo predznanje otrok in problemsko naravnost pouka. Dvigniti je treba kakovost pouka z vnašanjem sodobnejših oblik in metod dela, za kar je treba učitelje dodatno usposablјati.

NEMŠČINA

Učni načrt je sprejet pozitivno. Omogoča razvoj komunikacijskih spretnosti pri pouku. Pozitivno je sprejeta diferenciacija zaradi večje individualizacije pouka. Učitelji so pozorni na seznanjanje učencev s cilji na začetku pouka ter skrbijo na navezovanje naučenega na uporabno vrednost. Potrebno pa je še veliko dela v študijskih skupinah in v okviru permanentnega izobraževanje učiteljev.

ANGLEŠČINA

Tudi ta učni načrt je usmerjen v razvoj komunikacijskih spretnosti učencev. Ugotavljajo, da so učenci pri pouku aktivni, dinamika dela je večja, tudi usmerjenost v uporabno vrednost naučenega, vendar se bo po mnenju učiteljev in svetovalcev zgodila dejanska prenova šole v desetih letih.

TEHNIKA IN TEHNOLOGIJA

Učni načrt omogoča razvoj trajnostnih vedenj in spretnosti, vendar je realizacija učnega načrta močno odvisna od učitelja. Zaznati je velike razlike v izvedbi pouka (odvisno od izvajalca), ponekod pa so tudi učilnice pomanjkljivo opremljene. Potrebno je razmisliti o primerni organizaciji pouka na šoli, ustrezno opremiti učilnice za tehniko in tehnologijo.

ŠPORTNA VZGOJA

Odprti učni načrt omogoča individualizacijo pouka ter avtonomijo učitelja pri izbiri zaporedja realizacije ciljev in vsebin. Učni načrt omogoča učencu razvoj spretnosti in znanj.

Številčno preverjanje in ocenjevanje je sprejeto pozitivno. Realizacija učnih načrtov je odvisna od usposobljenosti učitelja za drugačno didaktično izpeljavo. Težave so še pri preverjanju in ocenjevanju. Treba je poskrbeti za dodatno usposabljanje učiteljev na področju preverjanja in ocenjevanja. Delo v študijskih skupinah pa naj bi pripomoglo k boljši izvedbi na področju didaktike in metodike.

GOSPODINJSTVO

Učni načrt je začasen in prilagojen prehodnemu obdobju, sicer bi učenci ostali brez predmeta do konca osnovne šole. Aktualnost vsebin, večja aktivnost učencev, sodobne metode in oblike dela so značilnost izvedbe ur gospodinjstva.

Kljub vsemu se kaže še pomanjkljiva izobrazba učiteljev gospodinjstva, ponekod so neustrezno opremljene učilnice in neprilagojen urnik. Poskrbeti je treba za ustrezno kadrovske zasedbo.

Izpostavljena so nekatere najbolj tipične ugotovitve pri posameznih predmetnih. Celotno poročilo si lahko preberete na spletnih straneh Zavoda RS za šolstvo.

IZBRANI ODGOVORI RAVNATELJEV

V intervjujih z ravnatelji so bila izpostavljena ista področja spremljanja, zato so nekateri odgovori enaki kot odgovori učiteljev. Zanimiva pa je razlika v pojmovanju timskega pouka med ravnatelji in učitelji ali vzgojitelji. Vzgojiteljice in učiteljice sicer pozitivno sprejemajo delo v timu, pri čemer poudarjajo vrednost skupnega načrtovanja, soodgovornost pri izvedbi pouka in ocenjevanju, kolegico vidijo tudi kot kritičnega prijatelja, vendar se vzgojiteljice kljub vsemu čutijo deprivirane. Ker izvajajo tako rekoč enake naloge kot učiteljice, menijo, da bi morale biti enako finančno stimulirane. Primanjkljaj čutijo v primerih, ko niso fizično navzoče pri pouku, zaradi česar imajo nekoliko težav pri permanentnem sledenju in izvajanju celotnega procesa.

Sicer pa ravnatelji ugotavljajo:

- Povečala se je ravnateljeva vloga pri pedagoškem vodenju.
- Povečalo se je sodelovanje z vrtci.
- Pri organizacijskih rešitvah zelo sodelujejo tudi starši. Med seboj si šole pomagajo s »sposojajo«¹ kadrov.
- Spremenilo se je načrtovanje, kjer je prišlo do večjega sodelovanja med ravnatelji in učitelji.
- Timsko delo v prvih razredih je pripomoglo k izdelovanju tematskih priprav.
- Spremenjena je didaktična izpeljava pouka v prid vse večji aktivnosti učencev.
- Več je medpredmetnega povezovanja, vendar »ostaja še veliko praznega prostora«, ki ga je treba dopolniti.
- Timsko delo v 1. razredu je kljub nekaterim začetnim težavam ocenjeno zelo dobro. Finančno razmerje med učiteljico in vzgojiteljico je neustrezno. Obe sta polno zaposleni, razredništvo pa se priznava samo eni (učiteljici).

- Pri nivojskem pouku so začetne težave pri organizaciji, predvsem na manjših šolah zaradi pomanjkanja kadrov.
- Realizacija izbirnih predmetov je nakazala nekaj težav na manjših šolah zaradi pomanjkanja ustreznega kadra. Pomagajo si z učitelji sosednjih šol (tudi srednjih) ali z univerzitetnimi profesorji.
- Finančna sredstva za zadovoljivo opremo prostorov in nabavo ustreznega didaktičnega materiala so pomanjkljiva.
- Pomembna je vloga šolske svetovalne službe pri pripravi, podpori pri uvajanju in spremljanju izvajanja programa vse šolsko leto.
- Pohvalne so priprave na izvajanje poskusa, potrebno pa je dodatno izobraževanje, predvsem za učitelje tretjega triletja.
- Povečalo se je sodelovanje s starši.
- Sodelovanje z zunanjimi institucijami (MŠZ, ZRSŠ, občinske uprave) je boljše.

NAČRTI IN PRIPOROČILA ZA DELO ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO V PRIHODNJE

Področja, na katerih bi kazalo še več delati:

- vloga posameznika v timu,
- razmerje med frontalnim poukom in drugimi didaktičnimi oblikami z vidika doseganja ciljev prenove,
- upoštevanje in spreminjanje učiteljevih konceptov (problemskost, aktivne oblike dela ...),
- medpredmetno načrtovanje in izvajanje pouka,
- obremenjenost učencev,
- odpravljanje neskladja med konceptom opisnega ocenjevanja in zapisom ocene,
- načrtovanje tematskih sklopov,
- ciljno načrtovanje,
- organizacija in izvedba nivojskega pouka v 7. razredu osnovne šole,
- preverjanje in ocenjevanje učenčevih dosežkov v nivojskih skupinah v 8. razredu 9-letne osnovne šole,
- oblikovanje meril za razvrščanje učencev v nivojske skupine,
- izvedba izobraževanja za učitelje predmetnega pouka na področju ciljnega in medpredmetnega načrtovanja pouka, preverjanje in ocenjevanje v nivojskih skupinah, preverjanje in ocenjevanje aktivnosti učencev – terensko delo, laboratorijsko delo, eksperiment ...
- izvedba izobraževanja učiteljev 1. triletja na področju razvojne psihologije šestletnega otroka,
- nova kultura preverjanja in ocenjevanja – ocenjevanje po taksonomskih merilih.